

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Шосткинський інститут Сумського державного університету
Управління освіти Шосткинської міської ради
Виконавчий комітет Шосткинської міської ради

ОСВІТА, НАУКА ТА ВИРОБНИЦТВО: РОЗВИТОК І ПЕРСПЕКТИВИ

МАТЕРІАЛИ

І Всеукраїнської науково-методичної конференції,

присвяченої

*15-й річниці заснування Шосткинського інституту
Сумського державного університету*

(Шостка, 21 квітня 2016 року)

**Суми
Сумський державний університет**

УДК 433

ОРНАМЕНТАЛІСТИКА ТА МІНІАТЮРА В РУКОПИСНІЙ КНИЖНОСТІ КИЇВСЬКОЇ РУСІ

Т.В. Загородня, В.М. Василенко

Комунальна організація (установа, заклад) «Шосткинський навчально-виховний комплекс: спеціалізована школа І-ІІ ступенів-ліцей Шосткинської міської ради Сумської області»

вул.Карла Маркса, 33, Шостка, Сумська область, 41100

<http://shostka-nvk-lic.ucoz.com/>

Мета: виконати комплексне дослідження ролі та значення мініатюр та ініціалів в рукописних джерелах Київської Русі, ґрунтовному аналізі орнаментів та кольорів, якими були оздоблені сторінки давньоруських книг.

Предмет дослідження – історія появи та розвитку орнаменталістики та мініатюри в Київській Русі, дослідження особливостей цього виду мистецтва.

Актуальність теми полягає в тому, що проблема оздоблення давньої книги є ще мало вивченою, отже має перспективи подальшого дослідження. Значення мініатюри в рукописних книгах дуже велике: вони мали налаштувати читача на зміст тексту, дати йому певний філософсько-естетичний настрій.

Мистецтво художнього оформлення книги в Київській Русі грало не меншу роль і було не менш оригінальне, ніж, наприклад, іконопис або архітектура, впродовж існування цієї держави було закладено основу української культури. Поширення писемності й поява книг зумовили виникнення в Київській Русі такого виду живопису, як книжкова мініатюра. Головні елементи художнього оформлення книг - це мініатюри, заставки й ініціали.

Значення заставок у рукописних книгах дуже велике: вони мали налаштувати читача на зміст тексту, створити певний філософсько-естетичний настрій. Окрім цього, заставки застосовувалися для позначення структури книги. Книжковим мініатюрам властиві надзвичайна вишуканість, яскраве орнаментальне оздоблення навколо фігур та велика кількість позолоти, що наближає це мистецтво до ювелірного й робить його схожим на вироби перегородчастих емалей.

Невід'ємними елементами художнього оформлення майже кожного літературного твору були буквиці більша від загальнотекстових початкова буква розділу тексту (глави, параграфу, абзацу) в рукописних і друківаних текстах. Вживались такі літери для підкреслення та прикрашання друку.

Рукописні книги забезпечили збереження традиційної релігійної культури, сприяли виникненню і поширенню мережі шкіл, були чинником розвитку національної культури, заснованого на творчій співдії її фольклорного і професійно-шкільного струменів. Чимало з того, що виникло і витримало випробування часом у рукописній формі, було сприйняте й розвинене друкованою книжкою. Рукописні книги стали цінним надбанням нашої культури.

Мистецтво книжкової мініатюри Київської Русі – це самобутня пам'ятка живопису. Яскраве мистецтво давньоруських художників-мініатюристів міцно увійшло в скарбницю вітчизняного й світового мистецтва. Традиція прикрашання книжок за допомогою орнаментів та мініатюр існує і зараз, проте сьогодні втрачилось таке цінування книг, яким воно було в часи існування Київської Русі.

Рукописна книга Київської Русі відіграла значну роль у розвитку сучасної української книжкової графіки.